

Scenariusz lekcji Edukacji Wczesnoszkolnej – obszary rozwoju społecznego i poznawczego

Temat lekcji: *Słowianie na Mazowszu*

Opracowanie: Agnieszka Łukowska-Dziechciarz, Paweł Dziechciarz (www.archeologicznawarsztaty.pl)

Pod koniec epoki żelaza większość terenów ziem polskich, w tym obszary Mazowsza, zostało prawie całkowicie **opuszczonych**. Na to miejsce wkroczyli Słowianie. Rozpoczęło się **wczesne średniowiecze**.

Słowianie wykształcili się najprawdopodobniej na obszarze **Polesia** - krainy leżącej na pograniczu południowej Białorusi, północnej Ukrainy i niewielkiego skrawka wschodniej Polski. Następnie zaczęli zasiedlać pobliskie tereny, **dzieląc się na trzy grupy**: Wschodnich, Południowych i Zachodnich (*co ma pewne odbicie w legendzie o Lechu, Czechu i Rusie*). Do tych ostatnich należały **plemiona polskie**.

Słowianie znani są z niewielkich, **otwartych osad** oraz charakterystycznych, **zagłębionych w ziemi drewnianych chat** - ziemianek i półziemianek. Budowali też **grody**, czyli obronne osady **otoczone wałem** - nasypem z ziemi wzmocnionym kamieniami i drewnianymi konstrukcjami. Słowianie byli świetnymi **rzemieślnikami**. Produkowali wyroby na potrzeby własne, na handel oraz na potrzeby **drużyn** - grup wojowników tworzących armie władców.

Ziemie Mazowsza zamieszkiwało zachodniosłowiańskie **plemię Mazowszan**. Zostali oni bardzo szybko, w początkowej fazie podbojów, włączeni do Państwa Mieszka I. Wtedy też rozpoczęła się powolna **chrystianizacja** tych terenów, a Mazowsze wkroczyło w **czasy historyczne**.

Cel główny

Zapoznanie uczniów z podstawowymi informacjami o życiu Słowian.

Proponowany wiek dzieci

- I klasa SP, II klasa SP, III klasa SP

Czas realizacji:

- 1 godzina lekcyjna (45 minut)

Odniesienie do podstawy programowej

- Uczeń rozumie swój historyczny związek się z najdawniejszymi przodkami Polaków – Słowianami (edukacja społeczna, III.1.1)
- Uczeń wymienia nazwę Mazowszanie i wybrane ciekawostki dotyczące najdawniejszych dziejów małej ojczyzny – regionu Mazowsza (edukacja społeczna, III.1.7)
- Uczeń zdobywa wiedzę o początkach Polski i swojego regionu (edukacja społeczna III.2.1)
- Uczeń rozumie, jak ważne jest poznawanie dorobku minionych epok (edukacja społeczna, III.2.6)

Cele szczegółowe

- Uczeń zna pojęcia *Słowianie, gród, Mazowszanie, rzemieślnik*
- Uczeń potrafi rozpoznać rysunek chaty w wczesnego średniowiecza
- Uczeń potrafi nazwać wybrane przykłady zabytków z wczesnego średniowiecza
- Uczeń rozpoznaje wybranych rzemieślników i omawia ich pracę

Metody pracy:

- Wykład z wykorzystaniem prezentacji multimedialnej
- Pogadanka objaśniająca
- Praca samodzielna z wykorzystaniem karty pracy

Środki dydaktyczne:

- Prezentacja dotycząca archeologii (do pobrania ze strony Projektu)
- Karta pracy (załącznik nr 1)

Przebieg lekcji:

1. Czynności organizacyjne (5 minut)
 - a. Przywitanie, sprawdzenie listy obecności
2. Wprowadzenie do lekcji (5 minut)
 - a. Zapoznanie uczniów z tematyką lekcji
3. Realizacja tematu lekcji (30 minut)
 - a. Nauczyciel w formie krótkiego wykładu z wykorzystaniem prezentacji multimedialnej przedstawia uczniom tematykę życia ludzi we wczesnym średniowieczu (*slajd nr 30; proponujemy wybiórcze prezentowanie treści*)
 - b. Uczniowie wraz z nauczycielem na podstawie informacji zdobytych podczas słuchania wykładu uzupełniają karty pracy (*proponujemy, by wspólnie weryfikować odpowiedzi metodą „zadanie po zadaniu”*). Nauczyciel weryfikuje wyniki i podsumowuje zadanie.
 - c. Uczniowie przy pomocy nauczyciela wklejają karty pracy do zeszytów.
4. Podsumowanie (10 minut)
 - a. Zebranie informacji, powtórzenie poruszanych zagadnień
 - b. Nauczyciel proponuje uczniom samodzielne skorzystanie z Activity Book-ów dostępnych do pobrania na stronie Projektu
 - c. Propozycja aktywności dla chętnych – zagraj z rodziną w grę planszową „Droga do Korony”, dotyczącą początków historii Polski (<https://archeologicznawarsztaty.pl/w-domu/graplanszowa-droga-do-korony>)([LINK](#))

Załącznik nr 1

Karta pracy

Oprac.: Agnieszka Łukowska-Dziechciarz, Paweł Dziechciarz (www.archeologicznawarszaty.pl)

Zadanie nr 1

Rozpoznaj zabytki odkryte na Mazowszu i wpisz dobrą nazwę!

Słowa do wpisania:

MIECZ • KORALIKI • GARNEK • MONETA • KOŁO • PIERŚCIONEK

1

2

3

4

5

6

Źródła ilustracji: 1-2. www.msh.m.pl; 3-4. www.pmas.pl oraz Piotrowski, Wojcik, Targówek – tu zaczęła się Warszawa, Warszawa 2008

Zadanie nr 2

Wykreśl co drugą literę – poznaj nazwy!

Najdawniejsi przodkowie Polaków to:

S H Ł K O L W N I F A E N W I U E

Na Mazowszu mieszkało plemię o nazwie:

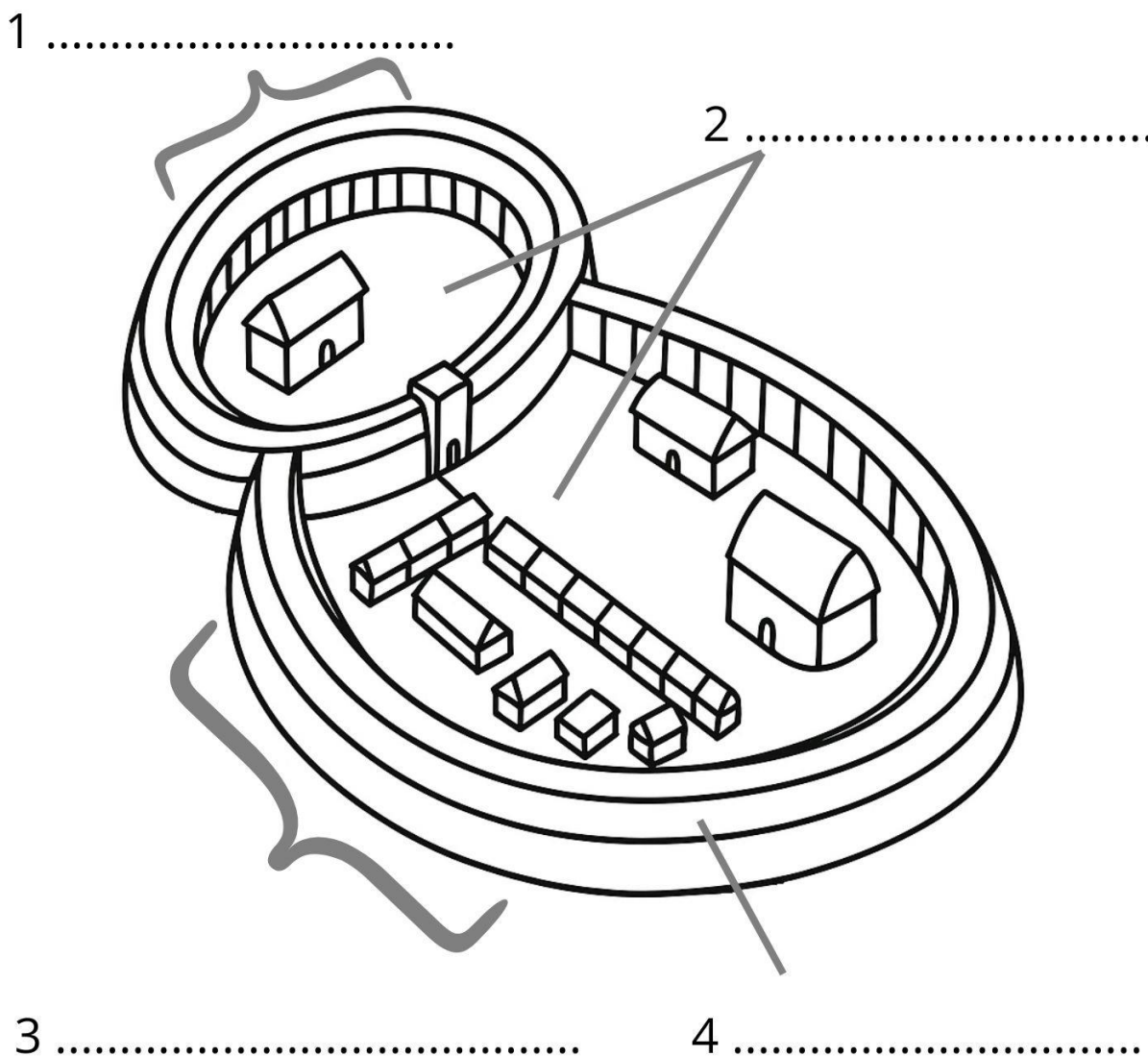
M R A J Z K O E W E S A Z V A I N O I P E

Zadanie nr 3

Przeczytaj tekst. Podpisz elementy rysunku. Pokoloruj rysunek.

Słowianie budowali osady obronne. Były otoczone wałem zrobionym z ziemi i drewna. Główna część osady obronnej to gród. Dodatkowa część osady to podgródzie. Plac na środku osady to majdan.

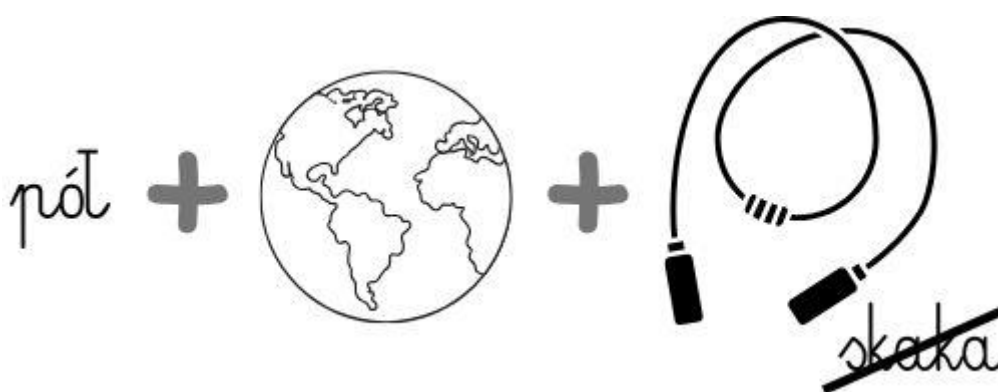
Słowa do wpisania: **GRÓD • PODGRÓDZIE • WAŁ • MAJDAN**

rozwiązanie: 1. gród; 2 – majdan; 3- podgródzie; 4 - wał

Zadanie nr 4

Rozwiąż rebus! Dowiesz się jak nazywa się zakopana do połowy w ziemi słowiańska chata. Potem pokoloruj obrazek.

Zakopana do połowy w ziemi chata to:

.....

Zadanie nr 5

Rozpoznaj rzemieślników. Wpisz odpowiednie nazwy.

Rzemieślnik to osoba, która zajmuje się jakimś rzemiosłem. Rzemieślnicy wytwarzają różne przedmioty. Muszą mieć dużą wiedzę i umiejętności. Potrzebują też specjalnych narzędzi.

Słowa do wpisania: **TKACZKA • KOWAL • ROGOWNIK • MINCERZ • KOŁODZIEJ • GARNCARZ**

Tkaczka - tka tkaninę, żeby zrobić ubrania.

Kowal - kuje żelazo, żeby wykuć narzędzia.

Rogownik - tnie kości i rogi zwierząt, żeby zrobić grzebienie.

Mincarz - wybija monety ze srebra.

Kołodziej - robi drewniane koła do wozu.

Garncarz - lepi naczynia z gliny.

1

2

3

4

5

6